

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ДО ЄС

Т. В. Усюк, к.е.н.

Житомирський національний агроекологічний університет

Сучасна багатополюсна система міжнародних відносин здійснила досить вагомий вплив на формування пріоритетів зовнішньоекономічної та торговельної політики більшості країн світу. За таких умов досить часто виникають точки біфуркації, що зумовлюють злам неформальних інституцій, формування нових

конфігурацій та чинників щодо розвитку сучасних напрямів торгівлі та структурних зрушень у експортно-імпортних операціях сільськогосподарською продукцією. Тенденція щодо активної зміни традиційних моделей ведення сільського господарства зумовила лідерство органічної продукції на глобальних ринках. Про що також свідчить високий ступінь зацікавленості споживачів у здоровому, якісному та повноцінному харчуванні разом з безпосереднім внеском у збереження навколишнього природного середовища [5]. Відповідно задоволення зростаючого попиту на органічні види продукції є одним з стратегічних напрямів розвитку аграрного сектора економіки в більшості країн світу.

З огляду на світові тенденції споживання органічної продукції зростає інтерес до органічного сектору серед українських представників аграрного бізнесу. Зокрема, у 2013 р. під органікою було зайнято 393,4 тис. га земель сільськогосподарського призначення [6], тоді як у 2017 р. – 421,2 тис. га [4]. Так, Україна 2017 р. експортувала 165 тис. т органічної продукції, що у 2,5 рази перевищує показники попередніх років [2, 7]. Проте, понад 80 % виробленої продукції експортується, оскільки попит на внутрішньому ринку в Україні ще залишається досить низьким.

Основними ринками збуту української органічної продукції є країни-члени ЄС, США, Канада, Австралія та деякі країни Азії. За даними провідного органу сертифікації «Органік Стандарт», у 2017 р. найбільшу частку в українському експорті органічної продукції займали: кукурудза, пшениця, соя, ячмінь, пшениця спельта, соняшник, пшоно, ріпак, овес, просо, люпин, яблука (свіжі), гречка, гірчиця, бузина (плоди), насіння гарбуза, березовий сік, льон, пластівці, жито, волоський горіх (ядро), коріандр, горох, яблучний концентрат, макуха соняшникова, борошно твердої пшениці, ромашка (сушена), конопля і соняшникова олія. Також було експортовано такі заморожені продукти, як: чорниця, обліпіха, ожина, шипшина, цвіт бузини, суніця, журавлина, глід, брусниця, горобина та малина [1].

Перспективними експортоорієнтованими видами органічної продукції також стали свіжі овочі, зокрема: цибуля, часник, помідори, огірки, кабачки, баклажани, перець тощо. Варто зазначити, що ємність ринку овочевої органічної продукції в ЄС щороку зростає на 12–15 %. Разом з цим, відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС), ставки ввізних мит ЄС для більшості позицій Групи 07 «Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульбоплоди»

були знижені до 0% (за умови наявності сертифікату EUR.1). Зокрема, для цибулі – з 9,6% до 0%, більшості морожених овочів – з 14,4% до 0% [2]. Також для окремих видів органічної продукції (свіжі помідори, огірки, кабачки) в ЄС діє вхідна ціна (табл. 1).

Таблиця 1

**Безмитні тарифні квоти на окремі товарні позиції Групи 07
«Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульбоплоди»**

Показник	Обсяг тарифної квоти	Ставка мита понад квоту	Вхідна ціна або стандартна вартість імпорту*
Часник свіжий	500 т/рік	9,6–120 євро/100 кг	123,36 євро / 100 кг
Кукурудза консервована та заморожена	1500 т/рік	5,1+9,4 євро/кг	9,40 євро / 100 кг
Помідори свіжі та охолоджені	–	–	*109,80 євро / 100 кг
Солодкий перець свіжий та охолоджений	–	–	* 166,01 євро / 100 кг
Кабачки свіжі та охолоджені	–	–	*36,30 євро / 100 кг
Гриби консервовані – печериці, шампіньйони	По 500 т/рік (основна + додаткова квоти)	9,6+191 євро/100 кг	–

Джерело: [2, 8].

Обсяг тарифних квот за Групою 07 «Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульбоплоди» не використовується українськими представниками аграрного бізнесу в повному обсязі. Так, за 2016 р. обсяги експорту часнику становили лише 9,8 % від загального обсягу тарифної квоти, цукрової кукурудзи – 0,8 % та консервованих грибів лише 0,07 % [2]. У свою чергу це свідчить про необхідність розвитку овочевого сегменту в аграрному секторі економіки України.

При експорті української органічної продукції до країн-членів ЄС необхідним є виконання відповідного алгоритму, в якому передбачено всі особливості такої процедури згідно з діючою інституційною базою (рис. 1).

Рис. 1. Алгоритм експорту органічної продукції до ЄС

Джерело: удосконалено [3].

Основними інституційними умовами при експорті органічної продукції з України до ЄС є такі, як:

1) впровадження електронної системи торгового контролю і експертизи Європейської Комісії (TRACES) з 14 жовтня 2017 р. Використання спеціального модулю такої системи дозволяє суттєво спростити процедуру отримання електронного експортного сертифікату, оптимізувати процедури рейтингу та слідкувати за переміщенням органічної продукції по всій території ЄС;

2) удосконалення системи маркування органічної продукції: імпортер харчової органічної продукції до країн-членів ЄС має забезпечити наявність повної інформації щодо ланцюга виробництва та переміщення продукту;

3) використання специфічних маркетингових стандартів для експорту свіжих овочів, зокрема: помідорів, салату, перцю;

4) наявність у експортера сертифікату відповідності певному міжнародному стандарту: ISO 22000, GlobalGAP, IFS GAPs, FSSC 22000, BRC; такі сертифікати не є обов'язковими при процедурі експорту органічної продукції до ЄС, але без них реалізація на території ЄС заборонена.

ЄС є стратегічно важливим партнером для України. Саме тому важливим завданням зовнішньоторговельної політики держави має бути сприяння щодо підвищення конкурентоспроможності української органічної продукції саме на європейському ринку. За такої ситуації партнерство України з рядом країн даного регіону може набути нових соціально-економічних та екологічних орієнтирів. У кінцевому результаті це дозволить суттєво модернізувати основні технологічні лінії виробництва аграрної продукції, активно впроваджувати сучасні системи контролю за якістю та безпечністю харчових продуктів, забезпечити зміцнення конкурентних позицій України у міжнародній торгівлі.

Список літератури

1. Аграрне інформаційне агентство Agravery [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/ukraina-zbilsue-eksport-organichnoi-produkcii-na-zahid>

2. Євроінтеграційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eu-ua.org/eksport-yes/ovochi>

3. Секрети експорту «органічних» зернових: електронний журнал «Пропозиція» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://propozitsiya.com/ua/sekreti-eksportu-ta-logistiki-organichnih-zernovih>

4. Сертифікаційна компанія «Органік стандарт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.organicstandard.com.ua/ua

5. Федерація органічного руху в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-34-50>.

6. Dankevych Y. Ecologically certified agricultural production management system development [Electronic resource] / Y. Dankevych, V. Dankevych, O. Chaikin // Agricultural and Resource Economics : International Scientific EJournal. – 2016. – Vol. 2. – No. 4. – pp. 5–16. – Mode of access : www.arejournal.com.

7. Institutional Transformation of Ukraine's Agricultural Sector / T. Zinchuk, N. Kutsmus, O. Kovalchuk, V. Dankevych, T. Usiuk // Review of Economic Perspectives. – 2017. – Vol.17, Issue 1. – P. 57–80.

8. Trade helpdesk [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp>.